Lausunto

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Asiantuntija Peppiina Huhtala

17.10.2023

Eduskunnan talousvaliokunta

Elinkeinoelämän keskusliiton lausunto valtioneuvoston kirjelmästä (U 52/2023 vp) eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi standardin kannalta olennaisista patenteista (jäljempänä SEP-asetus)

EK toivoo, että SEP-asetusehdotus ei toteudu nykymuodossaan, sillä asetusehdotus olisi toteutuessaan Suomen ja koko Euroopan elinkeinoelämän etujen vastainen.

SEP-asetusehdotus on osa nk. EU:n patenttilakipakettia, jolla täydennetään 1.6.2023 voimaan tullutta yhtenäispatenttijärjestelmää. Patenttipaketin tarkoituksena on innovoinnin ja investointien edistäminen ja EU:n kilpailukyvyn parantaminen. Suomen kannalta erityisen kriittinen on pakettiin sisältyvä aloite, joka koskee standardien kannalta olennaisten eli essentiaalipatenttien sääntelyä (SEP-asetus).

Essentiaalipatentilla suojataan teknologiaa, joka on todettu olennaiseksi standardointijärjestön hyväksymän teknisen standardin täytäntöönpanemiseksi. Tällaiset standardit liittyvät esimerkiksi yhteenliitettävyyteen (esim. 5G, Wi-Fi, Bluetooth, NFC). Jotta tuote olisi standardin mukainen, sen valmistamisessa on siis aina käytettävä em. patentteja. Tällaisista patenteista johtuvaa essentiaalipatentin haltijan monopolia tasapainotetaan sillä, että haltijat ovat sitoutuneet patenttien lisensointiin oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin (ns. FRAND-ehdot).

SEP-asetusehdotus ei täytä edellä mainittuja sille asetettuja tavoitetta. Asetus olisi toteutuessaan Suomen ja koko Euroopan etujen vastainen, koska 5G/6G -teknologian johtoaseman säilyttäminen on ratkaisevan tärkeä Euroopan teknologiselle suvereniteetille, strategiselle autonomialle, taloudelliselle turvallisuudelle ja maailmanlaajuiselle kilpailukyvylle.

Esimerkiksi asetusehdotuksen kokonaisrojaltisäännökset suosivat väistämättä Euroopan ulkopuolisia tietoliikenneverkkojen kehittäjiä, kuten kiinalaista Huaweita ja ZTE:tä.

Tietoliikenneverkkojen kehittäminen on poikkeuksellisen kallista, ja niiden kehittäjät käyttävätkin tyypillisesti lähes 20 prosenttia tuloistaan tutkimus- ja kehitystyöhön. Eurooppalaiset tietoliikenneverkkojen toimittajat (Nokia ja Ericsson) tukeutuvat FRAND-lisensointiin T&K-toimintansa rahoittamiseksi. FRAND-rojaltit tuottavat Nokialle yhden kolmasosan sen T&K-investointeihin käyttämistä varoista. Jos nämä tulot vähenevät tai viivästyvät, se vähentää väistämättä T&K-investointeja, mikä vaikuttaa sekä 5G/6G:n johtoasemaan että työllisyyteen koko Euroopassa.

Lausunto

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Peppiina Huhtala

17.10.2023

Nokia ja Ericsson investoivat vuonna 2021 yhteensä kahdeksan miljardia euroa T&K-toimintaan. On selvää, että yksin näiden investointien vähentymisellä on suuremmat taloudelliset vaikutukset koko Euroopan kilpailukyvylle kuin asetusehdotuksen arvioiduilla mahdollisilla taloudellisilla hyödyillä. Euroopan ulkopuoliset tietoliikenneverkkotoimittajat tukeutuvat puolestaan erilaisiin valtion tukimuotoihin huipputeknologioiden kehittämiseen tarvittavan T&K-toimintansa rahoittamiseksi tai ovat muutoin liikevaihdoltaan huomattavan suuria toimijoita.

SEP-asetusehdotuksen vaikutustenarvioinnissa myönnetään, että sääntely toteutuessaan todennäköisesti vähentäisi FRAND-rojaltien määrää, mikä väistämättä rajoittaa eurooppalaisten toimijoiden kilpailukykyä globaalisti kilpailuilla markkinoilla. Kielteinen vaikutus kohdistuu erityisesti Suomeen ja Ruotsiin, sillä noin 80 prosenttia eurooppalaisista essentiaalipatenteista kuuluu suomalaiselle Nokialle ja ruotsalaiselle Ericssonille.

On hyvä, että U-kirjelmäluonnoksessa on tuotu esiin se, että maantieteellisesti kustannukset ja hyödyt jakautuisivat EU:n jäsenvaltioiden kesken epätasaisesti siten, että kaikki muut jäsenvaltiot kuin Suomi, Ruotsi ja Luxembourg hyötyisivät ehdotuksesta. Arviolta 75 prosenttia ehdotetun essentiaalipatenttijärjestelmän nettohyödyistä koituisi saksalaisille, italialaisille ja ranskalaisille yrityksille.

On hyvä, että valtioneuvoston kannassa suhtaudutaan kriittisesti myös asetusehdotuksessa esitettävään pakolliseen FRAND-ehtojen määrittämisen sovintomenettelyn. Esitys heikentäisi toteutuessaan patentinhaltijoiden pääsyä tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, ja antaisi ulkomaisille tuomioistuimille mahdollisuuden ottaa SEP-riidat käsiteltäväkseen.

Vaikka komission huoli pk-yritysten asemasta markkinoilla on sinänsä perusteltu, esitettävän sääntelyn sijaan olisi hyödyllisempää, jos pk-yritykset voisivat saada esimerkiksi asiantuntija-apua patenttien lisensoinnissa. Ei ole mitään näyttöä siitä, että ehdotettu asetus tukisi komission tavoitetta pk-yritysten aiempaa oikeudenmukaisemmasta ja kohtuuhintaisemmasta mahdollisuudesta hyödyntää uusinta standardoitua teknologiaa. Ei ole myöskään näyttöä siitä, että ehdotettu asetus tukisi pk-yritysten osallistumista standardien laatimiseen.